Г. І. Коберник, канд. пед. наук,
професор, завідувач кафедри
теорії початкового навчання УДПУ
імені Павла Тичини

ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Особистісно-орієнтована освіта грунтується на загальнолюдських та особистісних цінностях, з урахуванням потреб самої людини, її мотивів, здібностей, особистих якостей, життєвих цінностей тощо.

Метою технології особистісно орієнтованого навчання є гармонійне формування і всебічний розвиток особистості, повне розкриття її творчих сил, вироблення власного «Я», індивідуальності. Індивід має стати суб'єктом життєдіяльності, професійної діяльності, а не тільки опановувати загально науковими і професійними знаннями, уміннями, навичками.

В основу особистісно орієнтованого навчання *покладено принципи гуманістичного спрямування* у філософії, психології та педагогіці, розроблені Карлом Роджерсом:

- індивід перебуває в центрі світу, який постійно змінюється: для кожного значущим є власний світ сприйняття навколишньої дійсності, цей внутрішній світ не може бути до кінця пізнаним будь-ким зовні;

- людина сприймає навколишню дійсність крізь призму власного ставлення та розуміння;

- індивід прагне до самопізнання та самореалізації, йому властива внутрішня здатність самовдосконалюватись;

- взаєморозуміння, необхідне для розвитку індивіда, може досягатись тільки в результаті спілкування.

Основними характеристиками особистісно орієнтованого навчання є:

1) особистісно орієнтоване навчання повинно забезпечувати розвиток і

саморозвиток оособистості як суб'єкта пізнавальної та предметної діяльності;

2) має забезпечувати кожному студенту відповідно до його здібностей, схильностей, інтересів, ціннісних орієнтацій та суб'єктивного досвіду можливість реалізувати себе в різних видах діяльності;

3) зміст освіти, засоби й методи повинні організовуватися так, щоб учень міг вибирати предметний матеріал, його вид та форму;

4) освіченість як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей є найважливішим засобом становлення духовних та інтелектуальних цінностей учня і має бути основною метою сучасної освіти;

5) освіта формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого вдосконалення, активне використання суб'єктного досвіду в інтерпретації та оцінюванні явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно значущих цінностей і внутрішніх настанов;

6) найважливішими чинниками особистісно орієнтованого навчального процесу є ті, що розвивають індивідуальність, створюють умови для саморозвитку та самовираження;

7) особистісно орієнтоване навчання будується на принципі варіативності.

В «Українському педагогічному словнику» особистісний підхід трактується як послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як суб'єкта виховної взаємодії. Особистісний підхід передбачає допомогу вихованцеві в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, у здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятих самовизначень, самореалізації, самоутвердження.

Особистісно орієнтоване навчання в системі професійної підготовки майбутніх фахівців впроваджується на основі індивідуального та диференційованого підходів.

Індивідуачьний підхід у особистісно орієнтованому навчанні – один із принципів педагогіки, який ґрунтується на знанні особистих рис того, хто

навчається. Знаючи інтереси й нахили особистості, педагог заохочує здібних студентів у повній відповідності з їх можливостями, сприяє просуванню менш здібних студентів у навчанні та допомагає тим, хто має низький рівень підготовки.

Як показали результати нашого дослідження, ефективними особистісно орієнтованими педагогічними технологіями навчання математики майбутнього вчителя початкової школи є:

1. *Групова форма навчальної діяльності.* Головне – сформувати в студента здібності навчити самого себе. Ідеал – людина, здатна до самовдосконалення.

2. *Система проблемно-розвивального навчання.* Головне – забезпечити розвиток студента (інтелектуальні зміни та психічні новоутворення). Ідеал – творча людина, здатна генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

3.*Технологія колективного творчого виховання.* Головне – організація суспільно корисної колективної праці відповідно до інтересів і здібностей.Ідеал – відповідальна, здатна до життєдіяльності в колективі людина.

4.*Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху».* Головне – забезпечення ситуацій суб'єктивного успіху, психоемоційного комфорту.
Ідеал – життєво стійка, смілива, здатна до протидії людина.

Із перерахованих вище педагогічних технологій та прогнозованих результатів їх упровадження видно, що у професійній освіті для формування різнобічно розвиненої, інтелектуально та духовно багатої, творчої особистості не можна обмежуватися однією технологією. Інтегрований результат може дати лише методична система, компонентами якої є якомога більше інноваційних технологій, спрямованих на розвиток особистості.

Отже, особистісно орієнтоване навчання надає такі можливості: кожному студентові, з урахуванням його здібностей, нахилів, інтересів, цілей та ціннісних орієнтацій, реалізувати себе в пізнавальній та навчальній діяльності; стимулює студента для самопізнання, самовиховання та самовдосконалення.